

KARTA ROZWIĄZANIA:

ID:	P.05.1
Typ instrumentarium (a do f) ¹	d. wzmacnianie know-how
Kategoria rozwiązania (A do C) ²	C. wzmacnianie wiedzy i współpracy
Data aktualizacji wpisu:	21.05.2021
ID i nazwa wyzwania, którego dotyczy proponowane rozwiązanie:	P.05. Wzmocnienie potencjału i zdolności kadr systemu planowania przestrzennego
Autorzy:	grupa ekspercka ds. kształtowania przestrzeni
Grupa ekspercka:	grupa ekspercka ds. kształtowania przestrzeni

1. Nazwa rozwiązania [200 zn.³]:

Budowa zdolności kadr systemu planowania przestrzennego oraz kształtowanie powszechnej świadomości odnośnie wartości przestrzeni i potrzeby jej ochrony

2. Zwięzła charakterystyka proponowanego rozwiązania [2000 zn.]:

Celem proponowanego rozwiązania jest wzmocnienie kompetencji kadr systemu planowania przestrzennego oraz kształtowanie powszechnej i długofalowej świadomości społecznej odnośnie wartości przestrzeni i potrzeby jej ochrony. W jego ramach postuluje się szereg komplementarnych działań informacyjnych, edukacyjnych i doradczych o perspektywnym znaczeniu w ujęciu długookresowym. Postulowane działania skierowane są nie tylko do szeroko rozumianych kadr planistycznych (pracowników samorządowych, urbanistów i architektów, doradców i ekspertów, podmiotów wykonujących dokumenty planistyczne na rzecz gmin), ale również do decydentów samorządowych oraz inwestorów i użytkowników przestrzeni. Ich celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej konsekwencji i kosztów niezrównoważonej urbanizacji i chaosu przestrzennego oraz korzyści wynikających z racjonalnego gospodarowania przestrzenią. Ponadto proponowane rozwiązanie zakłada potrzebę długofalowego kształtowania właściwych postaw obywatelskich względem przestrzeni – czemu powinno służyć m.in. wprowadzenie wiedzy o przestrzeni do programu zajęć edukacyjnych w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Postulowane działania w sposób bezpośredni powinny służyć wsparciu realizacji i wdrożenia projektowanej obecnie reformy systemu planowania przestrzennego w Polsce. Równocześnie wpisują się one w założenia Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (projekt z dnia 30.04.2021), gdzie przewidziano systemowe wsparcie gmin w przygotowaniu planów ogólnych.

3. Działania szczegółowe, narzędzia interwencji – szczegółowy opis: [5000 zn.]

¹ a) Rozwiązania w zakresie regulacji prawnych, administracyjnych itd.

b) Rozwiązania w zakresie finansowania i programów funduszowych

c) Dedykowane programy krajowe

d) Wzmacnianie know-how: Rekomendacje, zalecenia, standardy, dobre praktyki, wymiana doświadczeń, szkolenia, pilotaże, programy współpracy itd.

e) Dostosowywanie działań, inwestycji realizowanych przez inne zależne od rządu podmioty krajowe

f) Inne

² A – Regulacje prawne; B – Mechanizmy finansowania; C – Wzmacnianie wiedzy i współpracy

³ Znaki ze spacjami – podane wartości dotyczą maksymalnej objętości opisu – orientacyjnie.

[Charakterystyka działań szczegółowych oraz narzędzi interwencji]

1. Przywrócenie (odtworzenie) samorządu zawodowego urbanistów i wyposażenie go w nowe kompetencje.
2. Przeprowadzenie systemowej kampanii społecznej wspomagającej wdrożenie i realizację reformy systemu planowania przestrzennego w Polsce. Kampania społeczna powinna zostać przeprowadzona dwutorowo – tj. skierowana do dwóch kluczowych grup odbiorców: decydentów samorządowych (władarzy gmin i radnych) oraz docelowych użytkowników przestrzeni (inwestorów i mieszkańców). Głównym celem kampanii powinno być: (1) uświadomienie koniecznej potrzeby zmian w obecnym systemie prowadzenia polityki przestrzennej i przekonanie doń decydentów samorządowych i opinii publicznej, (2) uświadomienie różnych negatywnych konsekwencji (w szczególności kosztów ekonomicznych, społecznych i środowiskowych) niezrównoważonej urbanizacji oraz chaosu przestrzennego, (3) promocja dobrych praktyk i wzorców godnych naśladowania w zakresie gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym wskazaniem ich korzyści społeczno-ekonomicznych).
3. Wsparcie programów badawczych i projektów naukowych ukierunkowanych na doskonalenie metodologii szacowania i obliczania różnych kosztów urbanizacji (zwłaszcza suburbanizacji oraz chaosu przestrzennego).
4. Wzmocnienie systemu edukacji wyższej w zakresie kształtowania przestrzeni (w szczególności na kierunkach: gospodarka przestrzenna, urbanistyka, architektura). Wypracowanie oraz wdrożenie optymalnego programu studiów wyższych z położeniem dużo większego nacisku na właściwą praktykę planowania przestrzennego.
5. Wdrożenie systemowego programu edukacji w zakresie wartości przestrzeni i potrzeby jej ochrony dla dzieci oraz młodzieży szkolnej. Wprowadzenie elementów wiedzy o przestrzeni do programu zajęć edukacyjnych na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym (np. w ramach edukacji wczesnoszkolnej, przyrody, wiedzy o społeczeństwie i geografii oraz cyklu lekcji wychowawczych dedykowanych zagadnieniom przestrzeni).
6. Utrzymanie w Programie Operacyjnym Wiedza, Edukacja, Rozwój na lata 2021–2027 (bądź odpowiedniku) działania pn. *usprawnienie procesów inwestycyjno-budowlanych i planowania przestrzennego*.
7. Wdrożenie systemowego programu doskonalenia umiejętności oraz kompetencji szeroko rozumianych kadr systemu planowania przestrzennego (pracowników samorządowych, urbanistów i architektów, podmiotów przygotowujących na zlecenie gmin dokumenty planistyczne, ekspertów i doradców) – utworzenie Centrum Wsparcia Planistycznego (wspomagającego wdrażanie reformy systemu planowania przestrzennego poprzez m.in.: bieżące wsparcie informacyjne i doradcze oraz realizację cyklicznych szkoleń i warsztatów w obszarze problematyki planowania i zagospodarowania przestrzennego). Funkcjonowanie takiego centrum powinno zostać oparte na doświadczeniach i ewaluacji wsparcia eksperckiego oferowanego samorządom w programie Rozwój Lokalny i projekcie Centrum Wsparcia Doradczego (do 31.03.2022 realizowany jest pilotaż mający na celu wypracowanie jego docelowego modelu jako formy doradczego wspierania samorządów terytorialnych w procesie strategicznego zarządzania rozwojem). Celem funkcjonowania Centrum Wsparcia Planistycznego powinno być zapewnienie prawidłowego opracowania planów ogólnych oraz planów zabudowy w gminach.
8. Stałe upowszechnianie dobrych praktyk i godnych naśladowania wzorców w zakresie szeroko rozumianego procesu kształtowania i zarządzania przestrzenią (m.in. wizyty studyjne, prezentacje i prelekcje, publikacje).
9. Opracowanie praktycznych poradników i wytycznych dedykowanych kadrom planowania przestrzennego w związku z realizacją systemowej reformy (m.in. w zakresie przygotowania planu ogólnego i planu zabudowy, opracowania strategii rozwoju gminy i modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej, bilansowania terenów pod zabudowę, standardów urbanistycznych, a także partycypacji społecznej w planowaniu przestrzennym).

[Grupy docelowe i adresaci rozwiązania]

Podstawowymi grupami docelowymi rozwiązania są: samorzady gminy (zwłaszcza ich organy wykonawcze i uchwałodawcze), szeroko rozumiane kadry systemu planowania przestrzennego (pracownicy samorządowi komórki odpowiedzialnych za gospodarkę przestrzenną i gminnych pracowni urbanistycznych, urbaniści, architekci i planiści,

podmioty opracowujące na zlecenie gmin dokumenty planistyczne, eksperci i doradcy wspierający gminy w procesie kształtowania przestrzeni), szkoły wyższe i placówki systemu edukacji, inwestorzy, partnerzy społeczni i gospodarczy, mieszkańcy.

4. Podmioty odpowiedzialne za realizację:

Ministerstwo Rozwoju, Pracy i Technologii (Departament Planowania Przestrzennego), Ministerstwo Edukacji i Nauki, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej – we współpracy m.in. z: Narodowym Centrum Badań i Rozwoju, środowiskiem naukowych oraz eksperckim (Unia Uczelni na rzecz Rozwoju Kierunków Studiów w zakresie Gospodarki Przestrzeni, Towarzystwo Urbanistów Polskich, Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, Stowarzyszenie Architektów Polskich), korporacjami samorządowymi i Kongresem Ruchów Miejskich.

5. Wstępny harmonogram i kamienie milowe:

- Przywrócenie (odtworzenie) samorządu zawodowego urbanistów i wyposażenie go w nowe kompetencje: przed wejściem w życie reformy systemu planowania przestrzennego (**optymalnie przed końcem 2022 r.**).
- Przeprowadzenie systemowej kampanii społecznej wspomagającej wdrożenie oraz realizację formy systemu planowania przestrzennego w Polsce: **czerwiec 2021 – grudzień 2022.**
- Wdrożenie systemowego programu doskonalenia kompetencji oraz umiejętności kadr planistycznych – m.in. poprzez utworzenie Centrum Wsparcia Planistycznego: przed wejściem w życie reformy systemu planowania przestrzennego (**optymalnie przed końcem 2022 r.**).
- Wdrożenie systemowego programu edukacji w obszarze wartości przestrzeni dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz wzmocnienie systemu edukacji wyższej w zakresie kształtowania przestrzeni: równoległe w wejściem w życie reformy systemu planowania przestrzennego (**optymalnie od 2023 r.**).

6. Priorytet/istotność z punktu widzenia wpływu na wyzwanie/rozwiązanie problemu (oczekiwany efekt):

Wzmocnienie kompetencji i jakości kadr planistycznych, a także budowa powszechnej świadomości na temat wartości przestrzeni jako dobra rzadkiego (w szczególności wśród decydentów samorządowych i inwestorów) mają kluczowe znaczenie zarówno dla powodzenia reformy systemu planowania przestrzennego, jak również zapewnienia w horyzoncie długookresowym znacznie bardziej racjonalnego i efektywnego zagospodarowania przestrzeni w kraju. Oczekiwanym rezultatem proponowanego rozwiązania powinno być zwiększenie powszechnej odpowiedzialności za przestrzeń i ukształtowanie właściwych postaw w zakresie jej użytkowania. Należy przy tym zwrócić uwagę, że nie da się wzmocnić kompetencji i jakości kadr planistycznych bez przywrócenia uprawnień i odpowiedzialności zawodowej osób odpowiedzialnych za sporządzanie oraz nadzór nad dokumentami planistycznymi. Ponadto nie bez znaczenia będzie wzmocnienie ich pozycji w dialogu z innymi podmiotami będącymi interesariuszami polityki przestrzennej zarówno na poziomie gminnym, jak i całych obszarów funkcjonalnych.

7. Odniesienia do diagnoz, dodatkowe materiały źródłowe, literatura:

- Kafka K., Modele współdziałania uczestników planowania przestrzennego, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2013.

- Kafka K., 2018, Urbanista w Polsce. Wykonywanie zawodu urbanisty i planisty przestrzennego w Polsce i innych krajach europejskich, Czasopismo techniczne, 5
- Kłósowski W., 2014, Ponad różnicami [w:] My i Oni, Przestrzenie wspólne, Projektowanie dla wspólnoty, Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa
- Ossowicz T., 2019 Urbanistyka Operacyjna. Zarys teorii, Oficyna Wydawnicza Politechniki Wrocławskiej, Wrocław

8. Powiązane akty prawne, identyfikacja obszaru prawnego wymagającego poprawy (odniesienie do istniejącego stanu prawnego):

- Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa (Dz.U. 2001 Nr 5 poz. 42 z późn. zm.) – przywrócenie samorządu zawodowego urbanistów z równoczesnym wyposażeniem go w nowe kompetencje.

9. Przykłady podobnych rozwiązań w innych krajach (jeśli znane)

[...]